49ՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 1182 Կ. ՊՈԼԻՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5/18 ՄԱՅԻՍ 1905 13 ՐԻՊԻԼ, ԷՎՎԷԼ, 1325 — 5 ՄԱՅԻՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալը Ալի Ճատտեսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկական Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنجه يومى وسياسى غزيته‌در
صاحب امتيازى : اوهانيس قريم
دارهخانهسى باب عالى جادهسنده نومرو ۲۸

ԱԲՈՆԱՆՈՒԹԻՒՆՔ
	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ Համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու Համար	108 »	60 »
Արտասահմանի Համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի Համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց Համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԾԱԽՈՒ ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ

Պզտիկ ակնարկ մը սա վերջերս տեղի ունեցող յաղարկաւորութեանց նկարագրականներուն մէջ, որոնք Պոլսոյ թերթերուն մէկէ աւելի սիւնակները կը գրաւեն, պիտի բաւէ զաղափար մը ունենալու համար դամբանականներու արժանիքին առհիմանական անկումին վրայ, որ քիչ մը քիչ վնասիչն չէ՝ որ կը պակսեցնէ Հայ եկեղեցիին դարաւոր նուիրականութիւնէն։

Ժամանակակիցներու վերապահելով հին ատենները մեր եկեղեցական բարոյական ու սարքին կամ կազմակերպութիւններուն օրինաւորութիւնն ու պատշաճութիւնը յիշողութեան թերելու պարագան, կրնանք ըսել որ, նոյն իսկ, մեր աղայութեան ժամանակ, ուր սարակոյս չկայ թէ, աւելի նախանձախնդիր եկեղեցականութիւն մը կար հոգեւոր պաշտօններու կիրառումին համար, դամբանականները այսպէս հասարակ տեղիք չէին դարձած ու եկեղեցիներու բեմերը երբե՛ք արձագանգը դ'ըլլային այսօրուան յուղարկաւորներուն ականջները խժացնող անիմաստ դամբանականներուն, այս կամ այն հասարակ մեռելի մը դագաղին առջեւ արտասանուած։

Կ'արժէ որ հին օրագիրներէն անգամ մը աչքէ անցընենք, տեսնելու համար տարբերութիւնը նախկին և արդի դամբանականներուն, որոնք բաւական են ի յայտ բերելու ո՛րքան դամբանասոս վերաբերողներուն նո՛յնքան ալ մեռելի անբերուն ըմբռնումները՝ պատշաճութեան մասին, ինչպէս նաեւ առաջիններուն արդի չուայլասութիւնները ի գէմ մէկ երկու ոսկիի ու վերջիններուն երեւնալու և փառաւորուելու մարմաջը եկեղեցիներու բեմերէն։

Թէ ինչ է պատճառը այս բոլոր յայտ փոփոխութեան և թէ ինչէ՞ն է որ զգալի տարբերութիւն մը կը տիրէ նախկին և արդի ըմբռնումներուն մէջ, պիտի պարզենք հիմա, որովհետեւ արդիւնքէն առաջ պատճառը գիտնալը կարեւոր և այդ գիտակցութենէն ուղղութեան դալն ալ կարեւորագոյն պէտք մըն է մեզի համար։

Նախ որ, առաջնոյն վերաբերողները հիմակուանցմէն պէս չէին ուզեր այնքան դիւրամատչելի ըլլալ, ամէն տեղ մանել ելնել, երեւալ, խօսիլ, շաղակրատել, և տարուոյն մէջ պատահող ամէն հարսնիքներուն ու մեռելներուն ներկայ գտնուիլ։ Անոնք չա՛տ բարձր կը բռնէին ինքզինքնին, որոնցմէ կան որ դեռ կ'ապրին մեր օրով ալ, և կը ջանային միշտ բարձր պահել ո՛րքան իրենց նո՛յնքան ալ արժանաւորներուն արժանապատուութիւնը։ Հաւիւ մէկ երկու անգամ կը նախապատրաստէին տարուան մը մէջ հարսանեկան կամ յուղարկաւորական հանդէսներու, և հաւիւ նոյնքան անգամ դամբանականներ արտասանելու պէտքը կը զգային, և այս ալ անանկ զգաղներու առջեւ, ուր հանդիսաւոր մարմինները իրենց կենդանութեան ասեն իրա՛ւ մը օգտակար հանդիսացած էին ո՛րքան հանրութեան բարոյական զարգացումին նո՛յնքան ալ եկեղեցիին ու բարնպատակ հաստատութեանց պայծառութեանը համար։

Ճիշդ նոյն այս պարագային մէջ է որ կ'ամփոփուի և՛ բերորդ պատճառն ալ որ կը կայանայ բարերարութեան ըմբռնումին նախկին և արդի տարբերութիւններուն մէջ։

Հին ատենները բարերար և հետեւաբար դրուատուելու արժանի կը հանդիսանային անոնք միայն որոնք եկեղեցիներ, դպրոցներ կը շինէին, բարենպատակ հաստատութիւններու պաշտպան կը կանգնէին և իրենց ունեցածէն աւելին կը ջանային տալ միշտ հանրութեան բարգաւաճումին և զարգացումին համար, ու ժողովուրդը իր կարգին երախտագիտական զգացում մը կը տածէր միշտ անոնց հանդէպ և եկեղեցականութիւնը որ թարգմանն է ժողովուրդին զգացումներուն, պէտք եղած յարգանքը չէր զլանար անոնց զաղաղներուն, մեռնողներուն արժանի դամբանականներ խօսելով եկեղեցիներու բեմերէն, որքան իր երախտագիտական պարտականութիւն, նոյնքան ալ ցուցնելու համար զանոնք իր օրինակ յաջողդ սերունդներու համար։ Մինչդեռ հիմա գիտենք որ, ամէ՛ն հարուստ որ դրամ ունի, այսօրէն վաղը կրնայ բարերար հռչակուիլ, և ամէն մարդ որ ընկերանիկ զաղաղներու մէջ կը հանդչի եկեղեցիներու կեդրոնը, շքեղ մահարեմներու վրայ, բազմաթիւ ծաղիկպսակներով շրջապատուած, հասարակաց արժանի է ժողովուրդին յարգանքին իր չեմ գիտեր ո՛րքան պատուաւոր վաճառական, իր չեմ գիտեր ո՛րքան բարեկիրթ զաւակներու ծնողը տուող անձ, և իր չեմ գիտեր ո՛րքան անասնական վարկ ունեցող աւելորդական հրապարակին վրայ, և վերջապէս, իր գերազանցապէս բարեպաշտ ու եկեղեցասէր մարդ, այս ալ միշտ խոստովանանայր քահանային վսեմ վկայութիւնով։

Բարերարութեան և առաքինութեան մասին այս օրուան ժողովուրդին միամիտ ըմբռնումին և առաւելապէս դամբանասոս վերաբերողներու շահագիտութեանց արդիւնքն է ուրեմն դամբանականներու այս անկումը, ու ճիշդ այս է պատճառը որ եկեղեցականները խոյր չեն դներ ճշմարտապէս բարերարին ու երեւութապէս բարերարին միջեւ, ու չեն վարանիր ընդհանրապէս մեռնողին բանաձեւերով ներբողանը կարդալ զաղաղներուն առջեւ անոնց ալ որոնք ճշմարիտ արժանիքներ եղած են, և անոնց ալ որոնք, ի կենդանութեան, կրցած են մէկ քանի տուներու և կալուածներու տէր ըլլալ իրենց վաչխառու ընթացքով և չա՛տ չա՛տ թագական խորհրդոյ անդամ ըլլալ, ... Հայ ուսուցիչներուն խեղճուկ ամսականները ձգձգելու համար։

Եթէ ոչ՝ ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ մեկնել ու արդարացնել մանաւանդ սա վերջերս յաջողդաբար խօսուած դամբանականները, որոնք սրբազան բերանէրէ կը ժայթքէին այս կամ այն վաճառականին ու խանութպանին, այս կամ այն կնոջն ու պառաւին զաղաղներուն առջեւ, ընդհանրապէս մայրաքաղաքիս բարեկիցիկ արուարձաններուն մէջ, յուղարկաւորներու խնդիր չէ թէ խուռներամ ներկայութեանը։

Ցուղարկաւորները ինչ պէտք ունին անպատճառ ըսելու եկեղեցիին բեմերէն թէ հանգուցեալ այրը կամ կինը քանի՞ զուտ ներ ունեցած է, ինչ բարեկրքութիւն տուած է անոնց, որքան դրամ չտնած է որ, ոչ միայն Պոլսոյ, այլ և օտար առեւտրական հրապարակներու վրայ ալ մեծ համբաւ մը կը վայելէ, և թէ ինչքան նուազ խարած է իր յանձնառուները։

Ասոնք բաւական չեն դամբանականներու մէջ, և ասոնք են որ պիտի բարձրացնեն մարդը և հանրային յարգանքին ու երախտագիտութեան արժանի ընեն զայն։

Եւ յետոյ, ինչ ըսել է դամբանական խօսիլ այնպիսիներու դագաղներուն առջեւ, որոնք իրենց ընտանիքէն զատ ուրիշ ոչ մէկ օգուտ մը չեն ունեցած և իրենց, իբրեւ մարդ ունեցած արժանիքը չէ անցած յանձին ուրիշներուն հացը կրկնելու կարողութենէն, եւ ինչ իրաւունք է եկեղեցիներու բեմերը արձագանգի հրաւիրել զրամով գնուած փառաբանութիւններու։

Բայց ինչո՞ւ այսքան խիզախ դէմ կը կանգնինք այս ապեղ երեւոյթներուն, երբ հեռու չէ գուցէ այն թուականը ուր մեր դամբանասոս Սրբազանները ու Հայրերը մեռնողներուն սպասաւորներուն ու ազատուհիներուն քանակն ալ իբրեւ դրուատական արտայայտութիւն, մտցնեն իրենց դամբանականներուն մէջ, վանառական գրագիրներուն առած ամսականն՛ալ ալ ծանուցանեն ու անանց ունեցած կալուածներուն ցանկը կախել սան եկեղեցիներու բակին մէջ, ի պատիւ հանդուցեալին, և ի տես յուշարկաւոր բազմութեան։

Այսօրուան դամբանականները վաղուան համար ա՛յս խորհրդի կուսան մեզի, որովհետեւ խօսուածները ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ նմանը չտեսնուած ռեհլամներ, հնարիմաց գիւտերով ու բացատրութիւններով չարաշիտուած, ա՛յն քան աւելի ճարտար ու գիտարան ո՛րքան աւելի վնասուած ու յանձնարարուած։

Բայց անխղճութիւն չէ՞ մեթէ մեռնողի մը յիշատակը մահացնել ու զայն գործիք հանդիսացնել զուտագեղ շահադիտութիւններու, այս վերջինները որքան իբր ռեհլամ մեռելի տէրերուն և որքան իբր անսպառ հասոյթ դամբանասիներուն։

Այնպէս կը կարծեմ թէ մեռնողի մը, —ըլլայ ան այր կամ կին — յիշատակը աւելի կը բարձրանայ, ո՛րքան անոր յարգանքը ընելու պատրուակով ըլլալիք շահադիտութիւնները նուազ կ'ըլլան, և ընդհակառակն աւելի կը կը լրջամիտ որքան աւելի ցայտուն կերպով ի յայտ կուգան այդ յիշատակը բռնի յարգել տալու համար ձեռք առնուած միջոցներն ու ձեւերը։

Եւ արդարեւ, ո՞րքան ծիծաղելի երեւոյթ մը պիտի պարզէր մանաւանդ անճարակ դամբանասոսի մը քանի մը բառ աւելի խօսելու շարժումներն ու ելքերը հասարակ մահկանացուի մը դագաղին առջեւ, և ինչ խաղբութիւն պիտի ըլլար սանտլը թէ դամբանասոսը կ'անձրեւի, կը մնայ, ու չի կրնար զմամէ իր առնելիք գրամին չափ ներբողներ հիւսելու ճարպիկութիւնը ունենալ, և ինչ որ զարմանալիներուն զարմանալին է, յանձին այնքան դաղաղար չունենար մեռնողին վրայ որ, անուն իսկ կը չտիպէ, Սանեմանը՝ Գրիգոր, Գրիգորը՝ Թորոս հռչակելով։

Ասիկա չի յիշեցներ հին զարերու եղերաբանները, որոնք մանաւոր վարձքի մը փոխարէն չճանչցած մեռելներուն նեռուէն կուլային կ'ողբային ամէնէն շատ կսկծացողի մը պատանքը տալով և ներբողեանները հիւսելով հանգուցեալին վրայ։

Բարեբաղդաբար, ճարտար դամբանասոսներ ալ հասցուցած է Հայ եկեղեցին, ու ցաւալին ասիմը չի ներկայանար յանախ նմանօրինակ տեսարաններ պարզելու եկեղեցիներու բեմերուն վրայ, հակառակ այն հանգամանութեան, որ կրնայ ըլլալ դամբանասոսին հանդուցեալին կեանքին մասին շատ անգամ անգիտակ ըլլալէն։

Ճարտարութեամբ բռնած ըլլան սակայն դամբանականները կամ ոչ, ճառասացութիւններէ եաք, պէտք է վերջ մը տալ նուռ անանց, պէտք է կէտ մը դնել, և երթալ չեմ գիտեր քանի՞ երորդ զագաթները չբարձրացնել այս կամ այն հանդուցեալ այրը, որ սոսկ քաղաքացի մըն է եղած և այն հանդուցեալ կինը որ քանի մը զաւակներ պարգեւած է իր էրկան և ուրիշ ոչինչ։

ՎԱՇԱՆ ԹՕՇԻԿԵԱՆ

ՀԱՊԷՇԼԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ (30)

Երկուշաբթի 27 Յունիս.

Այսօր ալ պիտի մնանք Տէրէքպէյլի և վաղը պիտի մեկնինք Ճիպութի։ Այցելութեան եկաւ Սիսս Ժօրէֆ, որուն թարգմանել տուի Վեհ. Մենելիքի շնորհած պատուանշանին Պէրաթը, անցագիրը և Սասնոյ Ազատագրի մէջ ընդունած մէկ քանի նամակներս։ Ահա առանց թարգմանութիւնը.—

Պատուանշանի Պերաթին թարգմանութիւնը

«Աստուծոյ շնորհիւ Հապէշիստանի Վեհապետ Բ. Մենելիք կը բարեւէ այս թուղթը կարդացողներուն ամէնքին և բարեկամներուն։ Մեծ Վեհապետները իրենց հաւատարիմ ծառաներուն և ուսման և գիտութեան քաջալերութեան համար անանցիմով աշխատողներուն պատուանշան կը նուիրեն։ Այսպէս մենք ալ պատուանշան կուտանք։ Վեհ. Սուլթանին թիմնապահներէն մեր բարեկամ Սաղդ էլ-Մուէյէտ փաշայի նուիրեցինք մեր կառավարութեան առաջին պատուանշանը և զայն կախելու պատենեցինք։

19 Յունիս 1896»

Անցագիրին թարգմանութիւնը.—

«Հապէշիստանի Վեհապետ Բ. Մենելիք.

«Սաղդ էլ-Մուէյէտ փաշա, Թաբիպ պէյ և Եսաէն էֆ. իրենց երիւրը կը դառնան։ Ոչ ոք թող անանց զսպի և յարգանքի ու մեծարանքի թող արժանանան։

21 Յունիս»

Դեռ Ամիս Ապասա չհասած, Ճիրտէցի հռչակաւոր Ապտիւլղատիր էֆ. մեզ իր տունը հիւրասիրելու համար խնդրանք մատուցած էր Մենելիք Կայսեր։ Այս առթիւ պալատան անօրէնէն հետեւեալ հրամագիրը եկած էր.—

«Հասգէ՝ հանի Ապտիւլգատէր էֆ.ի

«Ինչպէս էք։ Ես փառք Աստուծոյ առողջ և լաւ եմ։ Կայսերական հիւր եղող Օսմ. մեծայարգ պատուիրակութիւնը ձեր տունը հիւրասիրելու համար ընդունելով երկրի հեռադրով մատուցի Վեհ. Կայսեր։ Առած պատասխանն ձեզի հաղորդելու համար խնդրեցի։ Թէպէտ սրահներ և ննջարաններ յատկացուցին մեզի, բայց չկրցին պատկիլ, այլ իրենց պէս պատշգամքնայանք, քանի որ գիշեր ասեն իսաստաթիւնը 40 աստիճանի մօտ է։ Մեկ համար պատշգամին մէջ մահճակալ եւս յարդարեցին, բայց իրենք պատկեցան իրենց սովորական ձեւովը, փայտէ կտաւէ մահճակալի մը մէջ միակ բարձով Ճիպութիի մէջ վերմակ, անկողին եւս չեն կրնար գործածել և հովը որ կողմէ փչէ, ան կողմը կը դարձնեն մահճակալը։ Քնանալով, արթնանալով, անդադար ջուր խմելով դժուարաւոր ամսու ըրինք։ Ինքզինքս բաղնիքը կարծէլի։ Առաւոտ ամէն բանէ առաջ ջուրի սրսկում կատարեցի, բայց երբ պաղ ջուր կ'բռնէ, մեր բաղնիքի ջուրերէն չատ տարբերութիւն չունի։

Ճիպութիի կուսակալ Մ. Պոհոր Մարթինիքի կուսակալ անանանց ընկալով փոխանորդ Մ. Տուպարի ա ցելից և փոխադարձ այցելցինք իրեն։ Ճիշեալը կառավարական պաշտօնատան մէջ պաշտօնական հացկերոյթ տուաւ։ Բարեբաղդաբար այս եղանակին հաւ սովորութիւն չկայ օսպաւ շապիկ, օձիք, սեւ հագուստ, ֆրաք և այլն հագնելու։ Ջերմութիւնը մեսամբ յարթնարած է ձեւակերպութեանց։ Այս պատճառաւ զինուորական ձերմակ տարազներնիս հագանք։ Հ եւրոպական տարազն է տարատ մը բաճկոն մը։ Թէեւ ոմանք բարակ չ պիկ մը կը հագնին, բայց կասկածեմ է ուրիշներուն հագնիլը։ Վարչութիւն մը անօրէնին այցելցինք. մարդը հագած տարազին համար պզտիկ մեսներոյթիւն խնդրեց, բայց իրաւունք։ բարակ տարազով միակ տարազ մը և քանկոն մը հագած էր, ոտ առանց գուլպայի, գլուխը բաց, այ պէս կ'աշխատէր։ Այցելեցի նաեւ ռ հիւպատոս և Մէսաժրրիի մասնաճիւղ անօրէն Մ. Մարշալի տունը։ Ինք գ տուն եկած չըլլալով կինը ընդունեցի։ Տունը հոյակապ և Ջերմութիւն զերծ կերպով մը չմնուած է թէ բայց հէգ տիկնոջ վիճակին ցաւեցա Ճերմակ զգեստով մը երկնցած էր թ նամուռի մը վրայ և գլուխէն քանի մէջքը բարձր, առաստաղէն կախուա մեծ հովհար մը, զոր գուրսէն չու նով մը կը շարժէ գերի մը, քիչ չուչ առնել կուտար անոր։ Պոլիս գ նակած ըլլալով ժամանակ մը, տիկ միշտ յիշեց Վոսփորի գեղեցկութիւ և զովութիւնը։ Խնամ փափուկ, խել նի, խօսուն, հիւրասէր, հաճոյական և զարգացած տիկին մըն էր։ Տեսա ցութեան ատեն ամուսինը եկաւ, ո հետ ալ քիչ մը ժամանակ անցնե եաք մեկնեցանք։

Գիշերը չգիտցայ հացկերոյթ մը որ ցաւ կառավարական պաշտօնատան մէջ։ Այս առթիւ չէնքը բոյսերով զ զարուած էր և դրանը վրայ պարզ էին օսմ. և ֆրանսական երկու դրօշներ։ Պաշտօնեաները և իրենց ները պաշտօնական զգեստ հագած էր Սրահին և սեղանին նկարագրութիւ աւելորդ կը համարիմ, անգամ մը գր ըլլալով։ Սառի գործարանը քանի ի վեր դադրած էր, որով Ճիպութի մէջ ամէն ոք տաք ջուր կը խմէր։ բ երկաթուղիի անօրէնը երկաթուղ մասնաւոր սառուցարանէն կուսակ փոխանորդին սառոյց նուիրած ըլլ այսօր, սեղանին վրայ կրցանք ս ջուր խմել։ Ամենքիս ալ շնորհա եղանք անօրէնին որ խոստացաւ վ ցորեկ մեզի ալ սառ զրկել։ Ճա եաք փոխ կուսակալ Մ. Տուպարի ո

զակի Հօրն հրաւանդանը պիտի երթանք, հոն կը յուսամ թէ նաւ մը պիտի հանդիպինք ուշ կամ կանուխ։ կարելի եղածին չափ ուղեւորութիւնը կարճեցնել է նպատակս, անոր համար որ կը վախնամ թէ փոքրիկ Պէռթէլ խիստ չատ պիտի ազդուի օդին պակասութենէն և ամէնքս ալ վերջին ծայր պիտի նեղուինք։ Երբ Հէլիքս ինքնաշարժ կառքի վերածուի, ասով անմիջապէս պիտի ուղղուինք դէպի հոն ուր շաղակը (մսթիգասպ) ձգեցինք մեր ուղեւորութեան ժամանակ։ հոն շաղափը Հէլիքսի անցընելէ եաք կրկին հողը ծակելով՝ պիտի ուղեւորինք դէպի Հօրն հրաւանդանը։

Ճարտարագէտին այս յայտարարութեան վրայ ամէնքն ալ պահ մը մտածել սկսան։ Նաւապետ Շէֆիլտ անհամբեր դէմքով մը,

—Հապա մեր այն ընկերները զորս Թօլմպոս կղզին ձգեցինք, անոնք ի՞նչ պիտի ըլլան, հարցուց։

Ուրիշներ ալ կրկնեցին Շէֆիլտի հարցումը և հասկնալ ուզեցին թէ Վիկտորսի երկրորդ նաւապետը Մաք Ֆիլոնի ու կղզին մնացող նաւաստիներն ի՞նչ պիտի ըլլան։

Ճարտարագէտը լուրջ պատասխանով մը,

—Երբ Հօրն հրաւանդանը եղանք ու անկէ քաղաքակրթուած երկրի մը նաւահանգիստը հասնինք, վստահ եմ որ չուսով ու դիւրութեամբ պիտի կրընանք հաղորդակցիլ մեր ուղեկիցներուն հետ։ Կը յիշէք անշուշտ որ Թօլմպոս կղզին աւերող երկրաշարժին պատճառով անոնք Պուէնոս Այրէս երթալ ստիպուեցան։ բնականաբար հոն կ'սպասեն հիմա մեզ և երկրի երեսը ելլելէ եաք Պուէնոս Այրէսի հետ հաղորդակցիլը չատ սովորական ու դիւրին գործ է։

Միլիառատէրին այս պատասխանը գոհացում պատճառեց Նաւապետ Շէֆիլտի ու բոլոր ուղեւորներուն։ Մաքս Բանֆէլթ սակայն իրատացումով մը,

—Ըսել է մեր եկած ճամբէն պիտի չվերադառնանք, հարցուց։

—Այո՛, պատասխանեցին ուղեկիցները, անոր մատնոդ ձեւերուն չկրնալով նշանակութիւն տալ։

—Ինչ կ'ըսէք կրկնեց երիտասարդ ֆրանսացին, ըսել է ծրագիրներս ջուրը պիտի իյնան։

—Ինչ ծրագիր, հարցուց ճարտարագէտը։

—Ասիկա ձեզի պարզելու և արտօնութիւն խնդրելու համար յարմար առիթի մը կ'սպասէի արդէն. մեր դէպի հոս ճամբորդած պատճառն քարայրին մէջի ծովակին շուրջը ազատանդէ և ուրիշ թանկագին գոհարեղէններէ գտյացած ժայռեր տեսած էինք. ինչպէս դիտէք Եւրոպայի մէջ մեծ արժէք ունին այս քարերը. այն տեսն զարմացայ թէ ինչո՞ւ մաս մը չառիք անոնցմէ. կարելի է անոր համար կարեւորութիւն չտուիք որ խիստ հարուստ էք. ես սակայն դրամի պէտք ունիմ և պիտի խնդրէի որ արտօնէիք ինձ մաս մը առնել անոնցմէ։

Ճարտարագէտը այնչափ վառվռուն երիտասարդին այս միամտութեանը վրայ ժպտելով,

—Նայս, այն կողմէն պիտի չանցնինք, բաւ, երկրորդ անանց գոհարեղէն չին, թափանցիկ քարեր են, որոնք եկեղեցական լոյսերու տակ միայն կը ճաճանչեն. ուստի չարժէր որ ատանց վրայ միտք յոգնեցնիք։

Մաքս Բանֆէլթ այս յուսահատական պատասխանէն փոխանակ տխրելու, չարունակելով իր զուարթ ընթացքը,

—Ուրեմն եթէ ուրիշ անգամ արժէքաւոր առարկաներու հանդիպինք, հաճեցէք դիս չմոռնալ, բաւ։

Ալ գործի ձեռնարկած էին հիմա. բոլոր ուղեւորները Սբը Սէմբաէն ժէ. ռիկոնը առներնիդ եկայ բայց ձեզի չգտայ։ Իրաւարարար բրած ձեր այս առաջարկին առթիւ Կայսրը չատ գոհ մնաց և ձեր խնդրանքին արտատութիւն տնորհեց և ձեզի համար Աստուած տայ, Տէրը ընդունական ընէ, ըսելով աղօթեց։

9 Յունիս 1896
ՆԱՔՏ ԲԱՍ ՀԵՂԱ ՃՈՒՇԻՆ»

Աֆանկոսն եկած նամակը.—

«Ամենայն Նէլսպրէյն՝ Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ-Համիտ Խանի դեսպան Ագամ զասէ Սասպրդ-էլ-Մուէյէտ փաշայի.

«Ինչպէս էք. որպիսութիւնդ ինչպէս է. ազէկ է.ք։ Եթէ մեզի կը հարցնէք փառք Աստուծոյ ողջ և առողջ ենք։ Ձեր թանկագին գրութիւնը։ Վեհ. Կայսեր ու Կայսրուհիին հրամանով ճէնէվիէսի Հոլլանտա մնուն տեղը չմնաց կայսերական ապարանքին տեսնելը) զանուելուս, չկրցայ գտնուիլ նուաստս տունը ձեր այցելութեան։ Ասոր համար չատ ցաւեցայ։ Ամենապատուելի լսեցի։ Կարդալով թէ հոս չմնալու պատճառ կուգաք, որպիսութիւնդ հարցնելու համար ուղարկ չդրկեցի։ Նուաստս վշտացող բան մը եթէ կայ այն ալ չկրնայ տեսնուելիս է։ Եթէ իրօք մեկնելու վրայ էք, Աստուած չնորհք ընէ ուրիշ անգամ մը մեր տեսակցելուն։

19 Յունիս 1896. Աֆիոնէթ
ԱՖԱՆԿՈՍ ՆԷՍԻՊՕ»

Աֆանկոսի կնոջմէն՝ Վեղորտեսքայի եկած նամակը.—

«Վեղրօսէսքայէն՝ մեր յարգելի բարեկամ Սասպրդ-էլ-Մուէյէտ փաշայի.

«Ինչպէս էք, որպիսութիւնդ ինչպէս է։ Եթէ մեզի կը հարցնէք փառք Տիրոջ առողջ եմ։ Ձեր զրկած նուէրը տասցայ։ Ձեր մեկնած ժամուն ինձի մատնելնուդ համար ծայր աստիճան գոհ մնացի։ Աստուած պահէ ձեզ։

20 Յունիս 1896
ՎԷՋՐՈՍԷՍԹԱ»

Երբ 1896 թուականն կը դնեն Հապէշները, այդ տարին մէջ չէր որ կը գտնուէինք, այլ 1904 տարուն մէջ։ Հապէշներուն թուականը եւրոպականէն 8 տարի տարբերութիւն ունի և իրենց տարեկան մէկ հարիւրին կը հետեւին։

Ամէն պատատութիւն տեսանք մեր վաղուան մեկնումին առթիւ։ Իրիկունը ճաշի հրաւիրուած էինք Ֆրանս. հիւպատոս Մ. Նաման Խուրիէ, որ մեզի գոհ ձգելու համար օտանեան, մասնաւորաբար սիրբիական կերակուրներ պատրաստել տուած էր։

Երեքշաբթի, 28 Յունիս.

Առաւուն կանուխ ելանք և կայարան դացինք, ուր ողջերթի եկած էին հիւպատոսներ և պաշտօնատարներ։ Ժամը եւրոպական 6ին կառախումբը մեկնեցաւ։ Ամէն կայարանի առջեւ Սօմալիները կուգային և Վեհ. Սուլթանին համար աղօթքներ կ'ընէին։ Կայարանի մը առջեւ ստացայ Ճիպութիէն հեռագիր մը, որով ծանօթ վաճառական կալիպ եղբարք բարիգալաստ կը մաղթէին և կը հրաւիրէին զիս։ Երկաթուղիին Ս. ճարտարագէտ և ընդհ. քնեկ Մ. Լէքքրթիք մասնաւոր կառախումբով մը դիմաւորելու եկաւ մեզ։ Երբ Ճիպութի հասանք, կայարանը բաւական բազմութիւն մը կար բարիգալաստան համար, որոնց մէջ կը գտնուէին նահանգին պաշտօնատարներէն, օտար հիւպատոսներէն և երեւելիներէն ոմանք։ Նախապէս հրաւիրուած ըլլալով, գացինք Կալիպ եղբարց տունը։ Օսմ. հպատակ Սիրբիացիներ են ասոնք, որոնք Ճիպութիի մէջ լաւ դիրք բռնած են։ Թէպէտ սրահներ և ննջարաններ յատկացուցին մեզի, բայց չկրցին պատկիլ, այլ իրենց պէս պատշգամքնայանք, քանի որ գիշեր ասեն իսաստաթիւնը 40 աստիճանի մօտ է։ Մեկ համար պատշգամին մէջ մահճակալ եւս յարդարեցին, բայց իրենք պատկեցան իրենց սովորական ձեւովը, փայտէ կտաւէ մահճակալի մը մէջ միակ բարձով Ճիպութիի մէջ վերմակ, անկողին եւս չեն կրնար գործածել և հովը որ կողմէ փչէ, ան կողմը կը դարձնեն մահճակալը։ Քնանալով, արթնանալով, անդադար ջուր խմելով դժուարաւոր ամսու ըրինք։ Ինքզինքս բաղնիքը կարծէլի։ Առաւուն ամէն բանէ առաջ ջուրի սրսկում կատարեցի, բայց երբ պաղ ջուր կ'բռնէ, մեր բաղնիքի ջուրերէն չատ տարբերութիւն չունի։

Ճիպութիի կուսակալ Մ. Պոհոր Մարթինիքի կուսակալ անանանց ընկալով փոխանորդ Մ. Տուպարի ա ցելից և փոխադարձ այցելցինք իրեն։ Ճիշեալը կառավարական պաշտօնատան մէջ պաշտօնական հացկերոյթ տուաւ։ Բարեբաղդաբար այս եղանակին հաւ սովորութիւն չկայ օսպաւ շապիկ, օձիք, սեւ հագուստ, ֆրաք և այլն հագնելու։ Ջերմութիւնը մեսամբ յարթնարած է ձեւակերպութեանց։ Այս պատճառաւ զինուորական ձերմակ տարազներնիս հագանք։ Հ եւրոպական տարազն է տարատ մը բաճկոն մը։ Թէեւ ոմանք բարակ չ պիկ մը կը հագնին, բայց կասկածեմ է ուրիշներուն հագնիլը։ Վարչութիւն մը անօրէնին այցելցինք. մարդը հագած տարազին համար պզտիկ մեսներոյթիւն խնդրեց, բայց իրաւունք։ բարակ տարազով միակ տարազ մը և քանկոն մը հագած էր, ոտ առանց գուլպայի, գլուխը բաց, այ պէս կ'աշխատէր։ Այցելեցի նաեւ ռ հիւպատոս և Մէսաժրրիի մասնաճիւղ անօրէն Մ. Մարշալի տունը։ Ինք գ տուն եկած չըլլալով կինը ընդունեցի։ Տունը հոյակապ և Ջերմութիւն զերծ կերպով մը չմնուած է թէ բայց հէգ տիկնոջ վիճակին ցաւեցա Ճերմակ զգեստով մը երկնցած էր թ նամուռի մը վրայ և գլուխէն քանի մէջքը բարձր, առաստաղէն կախուա մեծ հովհար մը, զոր գուրսէն չու նով մը կը շարժէ գերի մը, քիչ չուչ առնել կուտար անոր։ Պոլիս գ նակած ըլլալով ժամանակ մը, տիկ միշտ յիշեց Վոսփորի գեղեցկութիւ և զովութիւնը։ Խիստ փափուկ, խել նի, խօսուն, հիւրասէր, հաճոյական և զարգացած տիկին մըն էր։ Տեսա ցութեան ատեն ամուսինը եկաւ, ո հետ ալ քիչ մը ժամանակ անցնե եաք մեկնեցանք։

Գիշերը չգիտցայ հացկերոյթ մը որ ցաւ կառավարական պաշտօնատան մէջ։ Այս առթիւ չէնքը բոյսերով զ զարուած էր և դրանը վրայ պարզ էին օսմ. և ֆրանսական երկու դրօշներ։ Պաշտօնեաները և իրենց ները պաշտօնական զգեստ հագած էր Սրահին և սեղանին նկարագրութիւ աւելորդ կը համարիմ, անգամ մը գր ըլլալով։ Սառի գործարանը քանի ի վեր դադրած էր, որով Ճիպութի մէջ ամէն ոք տաք ջուր կը խմէր։ բ երկաթուղիի անօրէնը երկաթուղ մասնաւոր սառուցարանէն կուսակ փոխանորդին սառոյց նուիրած ըլլ այսօր, սեղանին վրայ կրցանք ս ջուր խմել։ Ամենքիս ալ շնորհա եղանք անօրէնին որ խոստացաւ վ ցորեկ մեզի ալ սառ զրկել։ Ճա եաք փոխ կուսակալ Մ. Տուպարի ո

բաց մը ըլլար երկու օրէն պիտի կր մէն համիլ հոն, հոս ալ նոր դժո բութիւններու չարքի մը առջեւ գ նուեցան որ մտահոգութիւն պատճա ճարտարագէտին. ինչպէս կը յիշ երկու հսկայ քարայրներու մէջէ ան էր Հէլիքս ջուրի սոսկալի հոսանք մղումին տակ մէկ ծովէն մեւսը սա լով. արդ այդ սահած տեղը որ սահեն ջուրին սատկութեան տակ ճչդուած, հիմա կը տեսնուեր որ ա գին գահաւանդ մըն էր, ուր ո՛չ ինքնաշարժ կառքով, այլ ոտքով ելլելը դժուար էր, ինչ որ ջնատեց ղեւորները ու կրկին խոր յուսահ թեան ենթարկեց զանոնք։ Արդ առաջին ակնարկով խիստ մեծ երե էր վտանգը և ճարտարագէտին յուսահատ դէմքը տեսնելով պար սած էին ուղեւորները, բայց Սբը Մ սէն վտանգէ մը աւելի, ժամ կորսնցնելու անտեղութեան վրա սրսնեցէր։ գահաւանդին դժուա թիւնը անցանելի չէր գիտնակ համար։

(Շարունակ

[illegible] բանախօսութիւն մը ապա-[illegible]ունց և յետոյ մասնաւորներ ըրա-[illegible]ն. Սուլթանին համար։ Ես ալ փո-[illegible]անակեցի։ Սրանին դուրսի պատչա-[illegible]ին մէջ սարգ, օշտակ և այլն խմելէ [illegible]ոբ, և քիչ մը ալ սեռակցութիւնէ [illegible]ատ, ամէն մարդ իր տեղը մեկնեցաւ։

Զորեքշաբթի, 30 Յունիս.

Երէկ իրիկուն Ճեպաբերի հասած էր [illegible]ինիչլը ընկերութեան Մասակարար [illegible]գնաց որ այս առաւ պլան մեկնէր [illegible]։ Այս չգոհնաւով համարձակ ո-[illegible]չցնիւք և գայթիր զրկեցինք։ Ցո-[illegible]կուան հաշէն ետք հրաժեշտ առնե-[illegible] փոխ կարակալէն, ժամը երեքա-[illegible]ն Զին չգոհնաւ մասնաք։ Օդը ա՛ր-[illegible]ան տաք էր որ խուց իջնել կարելի [illegible]։ Աւելի հարաւէն քանի մը ճամ-[illegible]որդներ կային որոնք տարածուլ մէյմէկ [illegible]արակ տարատ և վզնոց կը կրեն, [illegible]ատ չունին և մուճակով կը պտը-[illegible]ին։

Նաւակատար Հնդկաստանի մէջ զին-[illegible]որական ծառայութիւն մատուցած [illegible]ալով, զինուորութիւնը կը սիրէր և [illegible]չ հետ կը խօսէր զինուորական ձե-[illegible]ով մը «Ժէնէրալ» դպչելով։ Հիւրասէր, [illegible]արձակաւոր և չաղվագը մարդ մըն [illegible] որ Ցրտաստանի նաւագի հանդիսա-[illegible]ութիւնը և խանդավառութիւնը կը [illegible]ունացնէր։ Տեսնելով որ վարը հան-[illegible]ատ չպիտի կրնանք ընել տարքին, [illegible]ը ծածկոյթներով տարատար մը չինել [illegible]ատ մեզի յատուկ։ Մեզի զոհ ձգե-[illegible] ոչ մէկ տաքի կը փոխէին։

Ցերեկնիսկ հանգչելու և ընթերցում [illegible]տարելու համար պատմագրքի բրա-[illegible]ինէն վերը, պահակութեան սենեակը, [illegible] իր գիրքին պատճառաւ տեղի օ-[illegible]ատն էր։ Հակառակ ծովին վրայ [illegible]վ տիրելուն, քրտինքնիս կը վազէր [illegible]ուշենք։

Ժամը 4ին (Ք. Ե.) չգոհնաւը ճամ-[illegible]ց եկաւ Ճիպաթիին զէպի Սիւէզ։

* * *

Յուլիս 7ին Զորեքշաբթի օր էր որ [illegible]ը չգոհնաւը Կարմիր Ծովը անցնելով [illegible]էզ ժամանեց։ Նաւապետէն և տա-[illegible]կիցներէ հրաժեշտ առնելով երանք [illegible]անցին եղերքը Քօնթինենտիվ պան-[illegible]գը։ Հետեւեալ հինգշաբթի օր, կէս [illegible]էն ժամ մը առաջ չոգեկառքով Թա-[illegible]կիա և անկէց Եկենցի ճամբով Ա-[illegible]քանդրիա գացինք։ Հոս մնայով [illegible]նչեւ շաբաթ, նոյն օրը Պոլիս մեկնող [illegible]հաչեմ ռուսական չոգենաւով ճամ-[illegible] ինկանք և Յուլիս 16ի շաբաթ օր [illegible] օրէն վերջ Պոլիս ժամանեցինք։

Ս.ասպէս մեր ճամբորդութիւնը երեք [illegible]ամ տեւած էր։

ԶՕՐ. ՍԱՏԵՐ ԷԼ-ՄՈՒԷԳԷՏ ՓՇԵԱ
Գուլիկարիոյ Օսմ. Գոսիսեր
Վ. ԵՐՋ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ Գ.ի թղթաբերով առնուած [illegible]ական թերթերուն նայինք, Բօժ-[illegible]թէվէնսքիի և Նէպոկաթովի նաւա-[illegible]ինիներուն միացումը ի գլուխ եկած [illegible] և երկուքը միասին առաջ կը քա-[illegible]իրենց նպատակին բոլոր դժուա-[illegible]թիւններուն մէջէն։ Երէկ այն օրը [illegible]ցած չէին, այսօր միացած կըր-[illegible] ըլլալ (Տե՛ս Հեռագիրները)։ [illegible]հետեւ տասը օրէ ի վեր է որ [illegible]օկտաթով Սիսկաբուրէն անցած հե-[illegible]գրուեցաւ, Բօժանսթվէնսքի իր մէկ [illegible]ի թեթեւ յանձնաւորով չմնաց [illegible] էր անոր հետ։ Ասկէց դատ, յայտ-[illegible] է թէ Բօժանսթվէնսքիի և Նէպո-[illegible]ովի միջեւ ճարտնիք չկայէն, և [illegible]ինքը անկախան յառաջ վարեց իր [illegible]ացքը։

Թէպէտեւ ռազմավարութիւնը հոա-[illegible]ի է։ Ճարտնցի հնարամիտ ծովակա-[illegible] հրաշալի քաջագործութիւններէն [illegible] երկիմտութիւն յայտնել ա-[illegible]ատանդնին և կարողութեան վրայ, [illegible]որովհետեւ հակառակ է սարամարտա-[illegible]ան։ Մի՛ մոռնաք Բորթ Արթուրի [illegible]ը նաւատորմիղը, որուն բաղադա-[illegible]մը Բօժանսթվէնսքիի արդի հաստա-[illegible]մը այսր մեծ զօրութիւն մը չէ։ Ի-[illegible] է թէ Բօժանսթվէնսքի թնով [illegible] է, բայց Սթարքի, Մաքարովի, [illegible]էօքիի, Ուիլիամսքիի հրամայած [illegible]ային ուժերը իրենց կատաղ մեքե-[illegible]աւելի յաջողութեան յոյս կը ներ-[illegible]էին քան Բօժանսթվէնսքիի տարա-[illegible]մութիւնները և, մանաւանդ, [illegible] Նէպոկաթովի հինցած ու դանդա-[illegible]ուած կազմածքերը։ Եւ յետոյ, գի-[illegible] արդեօք թէ Բորթ Արթուրի ներ-[illegible]նաւատորմին ծառայող ապաները Ռուսերոյ ամէնէն փորձ [illegible]ինէն աւելի արհեստին պատրաս-[illegible]մարդիկ էին։ Բօժանսթվէնսքիի և [illegible]կաթովի ապաները և նաւաստիները [illegible]մասնէ ցամաքային ուժերէն ան-[illegible]ած և մասէն կամ հեռուէն ծա-[illegible]հան առած մարդիկ են միայն, ո-[illegible] ծովային մարդանքի երես չէին [illegible]ած, և այս երկրամասեւ ովկիանեան [illegible]ութեան մէջտեղ միայն կառա-[illegible] իրենց արհեստին ծանօթութեան [illegible]ական տարերքը։ Բայց մէկ տար-[illegible] կրնայ պատճառ փոքրաւորութիւնը ինչ [illegible]մէկ ճարտնցի ծովային մարդոց հե-[illegible]ան վարժութեանց քով։ Տարի-[illegible] ընթացքին մէջ ճարտնցին իրենց [illegible]մարդ, իրենց ծովու վրայ տա-[illegible]իրենց խորհրդանշան ունենալով [illegible], որ ծովային բոլոր վարժութիւն-[illegible] աղէտները, ինչպէս նաեւ դիւ-[illegible]ութիւնը և ճարպիկութիւնը կը [illegible]յատկանէ, առաջնակարգ կուռող ոյժ մը է, և որուն վրայ բա՛ր աւելցո՛ւ նաեւ մէկ տարուան յաղթութիւններուն անգուգական գանձը։ Եթէ ճարտնցի Ծովակալը Սինկաբուրի և Հնդկաչինա չէկաք եղեր քնելու առջեւ երկար բարակ չդեգերեցաք, և հարկ չտեսաք այդ խառնակ և ակրերը որոշ ջուրերուն մէջ մղել արդի ժամանակներու ամէնէն մեծ ծովամարտը, անշուշտ իր մասնաւոր հաշիւը ունենալու է։ Այն որ չպիտաք Սեզարեվիչ, Բէրոբաւլովսք, Բօլթավա, Նովիք, Գաբեան, Ասֆօլ, և ասոնց նման մեւս Բորթ Արթուրեան ծովային հրէշներուն առջեւէն, այլ կարծք առաք, յառաջ հրաւիրեց գանձք և զարկաք լինցուց ա-նանց գործը, մէկ քանին չանչանալով իրենց ծովակալներով հանդերձ, և մէկ քանին պարտուելով փախչիլ չէ-զաք ջարերուն մէջ, ուր հիմա կը գտնուին վշտաբերաք և չարակրեալ, կարելի բան չէ որ Նէպոկաթովի հնոր-հայ և մեծ մասնէն վայտեղէն կազ-մութիւններէն ապրատիպար հրաժարի կուգէին, և փոխանակ ապ մեքենա ու ալիքին մէջէն։ Ո՛չ, հարկաւ իր ժամուն և իր տարիքին միայն կ'ընդառաջ Թօկօ, և իրեն լաւ կ'ընէ հետեւելով այս ռազմաբարդարուեստին։ Եթէ Սինկաբուրի և Անտամանի ու Հնդկաչինական ջուրերուն բաւերը կամ մեռերը զարնէր, մէկազդային խնդիրներ կրբնային ծագիլ, և արդապ տեղը իր կառավարութեան դլխուն նեղութիւն պիտի բերէր փոքրաւորն Թօկօ, և ասկէց դատ, Բօժանսթվէնսքիի մարտաւորը վնասուելուն պէս պիտի փախչէին մօտակայ չէզոք նաւանգիստ մը, և զինուելէց պիտի ըլլային, և, հաստատութեան կնքումէն վերջ, առօք փառօք նորէն Ռուսիա պիտի դառնային, և ոչով Ռուսիոյ ծովային զօրութիւնը իր վերակազմութեան վայրկեանին պիտի ունենար իր տարմարութեան տակ նախնական կորիզ մը։ Երկու պարագաներն ալ Թօկոյին դրծին չէին դար։ Ինչո՞ւ կուգէր չէզոք ջուրերուն առջեւ, և Ռուսերուն դիւրութիւններ ընծայէր ապրատան գանելու առաջին պատեհութեամբ, և կամ ինչո՞ւ Պատերազմին ամէնէն վճռական և բարխուն ժամանակամիջոցին խնդիր հանէր ուրոյացի չէզոքներուն հետ, որոնք պզտիկ ափերի մը կը նայէին, զոչելու համար թէ ճարտնական նաւատորմը ըստարարեց չէզոքութիւնը, սա՛ չտի մէթրօ մօտէն զարնելով Ռուսերը, մինչդեռ սա՛ չտի մէթրօ տարաւ հեռուէն զարնել կը պատրաստէր օրէնքը։ Ճարտնցիք մարդու նեղութիւն ապ չեն ուզեր, իրենք իրենց ջուրերուն, իրենց գիտցած ծովերուն մէջ կ'սպասեն թշնամին։ Յորմէհետ առասական Արմատան Պալթիկ ծովէն ճամբայ ելաւ, 15 ամիսէ ի վեր պատահեղան միջազգային դժուարութիւնները, սկսեալ Հալի մինչեւ մինչեւ հիմա, և քիչ մնաց այդ ապրմիլը իրար ձգէր Անգլիան և Ռուսիան, փութացնելով այդ երկու տէրութեանց ապաքաղաքական մրցակցութեան անհրաժեշտ պայքարը, և քիչ մնաց որ իրար ձգէր նաեւ Ֆրանսան ու Ճարտնը, որոնց զորքը դեռ բոլորովին կարգադրուած ալ չէ։ Բայց Ճարտնցիք որո՛ նեղութիւն տուին, որո՛ւ գլուխ ցաւցուցին. բայց ի իրենց թշնամիին վրայ արագ արագ տեղացուցած իրենց հարուածներէն։ Ծ. Ա-բերելի ցամաքին ու ծովուն վրայ պնդ կեցած իր պատկանին գաղտնան կ'ըսպասէ, զանիկա իր բնական սահմաններուն մէջ վարելէ վերջ։ Այս սքանչելի ռազմավարութիւնը ունեցաւ իր փառաւոր արդիւնքները, և ապագային ալ պիտի պարարերի նո՛յն առաջնութեամբ և կենսակերտութեամբ, որով ի գլուխ եկան ծովային ճարտնական բազմապատկի և երկիներանդ յաղթուածները Բորթ Արթուրի առջեւ։ Ինչպէս ցամաքին վրայ ալ տեսանելու է, թատերական առաւելութիւնը անխուսափելի առաւելութիւն մը չէ, անհրաժեշտ պայման մը չէ ճարտնցիին դէմ կռիւ յարուցող թշնամիին յաղողութեան համար։ Զէնքին, զրահին արժէքը, մինչդեռ սա՛ չտի մէթրօ տարաւ հեռուէն զարնել կը պատրաստէր օրէնքը։ Ճարտնցիք մարդու նեղութիւն ապ չեն ուզեր, իրենք իրենց ջուրերուն, իրենց գիտցած ծովերուն մէջ կ'սպասեն թշնամիին։ Յորմէհետ առասական Արմատան Պալթիկ ծովէն ճամբայ ելաւ, 15 ամիսէ ի վեր պատահեղան մինչ մարդային դժուարութիւնները, սկսեալ Հալի մինչեւ մինչեւ հիմա, և քիչ մնաց այդ ապրմիլը իրար ձգէր Անգլիան և Ռուսիան, փութացնելով այդ երկու տէրութեանց ապաքաղաքական մրցակցութեան անհրաժեշտ պայքարը, և քիչ մնաց որ իրար ձգէր նաեւ Ֆրանսան ու Ճարտնը, որոնց զորքը դեռ բոլորովին կարգադրուած ալ չէ։ Բայց Ճարտնցիք որո՛ նեղութիւն տուին, որո՛ւ գլուխ ցաւցուցին. բայց ի իրենց թշնամիին վրայ արագ արագ տեղացուցած իրենց հարուածներէն։ Ծ. Ա-բերելի ցամաքին ու ծովուն վրայ պնդ կեցած իր պատկանին գաղտնան կ'ըսպասէ, զանիկա իր բնական սահմաններուն մէջ վարելէ վերջ։ Այս սքանչելի ռազմավարութիւնը ունեցաւ իր փառաւոր արդիւնքները, և ապագային ալ պիտի պարարերի նո՛յն առաջնութեամբ և կենսակերտութեամբ, որով ի գլուխ եկան ծովային ճարտնական բազմապատկի և երկիներանդ յաղթուածները Բորթ Արթուրի առջեւ։ Ինչպէս ցամաքին վրայ ալ տեսանելու է, թատերական առաւելութիւնը անխուսափելի առաւելութիւն մը չէ, անհրաժեշտ պայման մը չէ ճարտնցիին դէմ կռիւ յարուցող թշնամիին յաղողութեան համար։ Զէնքին, զրահին արժէքը, մինչդեռ սա՛ չտի մէթրօ տարաւ, և վարժութեան ու ճարպիկութեան նախնական բոլոր տարրերը ճարտնցիներուն կողմն են, և ռուս թղթակիցներ իրենք են որ չարունակ ռազմավարչին երեմիական ոգիներ կը հեռագրեն իրենց թերթերուն՝ նոյն իսկ համառաչում Ֆոգտմիներուն անփորձութեան և նշանառութեան մասին առնոյ բացարձակ խոստովանութեան համար։ Ճարտնցի հեծելազունդը—որ նոյն իսկ ա՛յս անուանին արժանի չէ բառին իսկ իմաստով—իր ցամաք-ցաց և նիզակ զառակով ձիերուն շնորհիւ իսկ փարատներ հեռի փախցուց խարտեաշ ձիաւորը, որուն թուական ջանքերուն ոչինչ չարժեց թնա խուճապի մատնելու համար Միքասային ոգրուձին։

Նո՛յն զառաւանը նաեւ նաւատորմին համար։ Իրաւ է թէ ծովակալ Բօժանսթվէնսքի թուաւ չտա մեքենաներ ունի, բայց Ճարտնի զրահին որակը և իր մարդոց բարոյական կազմութիւնը անգծելի պատուար մըն են Մաքովեան զէնքերուն և զարդերուն դէմ։ Փայտին, ատաղձին, գեղանին բիրատուժը չի դիմանար ճուլածոյ պողպատին ծակող և թափանցիկ հնարատութիւններուն, և ափիքներուն վրայէն չէզ չառաչող հրաշալի գունդերը և ռումբերը Նէպոկաթովի մարտանաւերուն կազմութենէն տարբեր ծովային բերդերու ընդդիմանար արդեօք մը առջեւ միայն կրնան ընկրկիլ ու ծովուն մէջ եւ մղուելով մարդի ատարդիւն պայթումներէ վերջ։ Թօկօ կը սպասէ իր ժամուն և իր պատեհութեան, և ներկայ անձկալից ակնկալութիւնը ա-նո՛վ մանաւանդ չանեղան է և ապրեցուցիչ պիտի ըլլայ, որովհետեւ բնաբան մը չունք գիտեր ճարտնական ծովային զօրութեան ինքնութեան և բան գտնուած վարդերուն վրայ։ Թօկօ ա-մէնուրեք է և ոչ տրեք։ Այս պարագան մանաւանդ կը չեշտէ, կը որէ հեռաբերութիւնը, և հանրէն աշխարհի ուշադրութիւնը կը հանդարձէ պատրաստի տարակոյսներով։ Եւրոպայի ռազմագէտները և ծովային մասնագէտները ա՛լ ապատեցին իրենց ենթադրութեանց գունագեղ մթերքը։ Բոլոր պատերազմները և ծովային մասնագէտները ա՛լ ապատեցին իրենց ենթադրութեանց գունագեղ մթերքը։ Ամենայն մեղի ինչ որ գիտէին փարձով հարիւր տարուան պատերազմներու մասին։ Նախնիներ պարզագոյնները մէջ բերուեցան իրենց ամէնէն ամենան մանրամասնութիւններով, մինչեւ իսկ էշիպաբերութեան հեռաւոր շրջանին Ատանային մինչեւ Անգլիա համեմատարար փոքր ծովային մրցոյթ կարող անցնող Սրմատայի և չարակրեալ, կարելի բան չէ որ Նէպոկաթովի հնոր-հայ և մեծ մասնէն վայտեղէն կազմութիւններէն ապրատիպար հրաժարի կուգէին, և փոխանակ ապ մեքենա ու ալիքին մէջէն։ Ո՛չ, հարկաւ իր ժամուն և իր տարիքին միայն կ'ընդառաջ Թօկօ, և իրեն լաւ կ'ընէ հետեւելով այս ռազմաբարդարուեստին։ Եթէ Սինկաբուրի և Անտամանի ու Հնդկաչինական ջուրերուն բաւերը կամ մեռերը զարնէր, մէկազդային խնդիրներ կրբնային ծագիլ, և արդապ տեղը իր կառավարութեան դլխուն նեղութիւն պիտի բերէր փոքրաւորն Թօկօ, և ասկէց դատ, Բօժանսթվէնսքիի մարտանաւերը վնասուելուն պէս պիտի փախչէին մօտակայ չէզոք նաւանգիստ մը, և զինուելէց պիտի ըլլային, և, հաստատութեան կնքումէն վերջ, առօք փառօք նորէն Ռուսիա պիտի դառնային, և ոչով Ռուսիոյ ծովային զօրութիւնը իր վերակազմութեան վայրկեանին պիտի ունենար իր տարմարութեան տակ նախնական կորիզ մը։ Երկու պարագաներն ալ Թօկոյին դրծին չէին դար։ Ինչո՞ւ կուգէր չէզոք ջուրերուն առջեւ, և Ռուսերուն դիւրութիւններ ընծայէր ապրատան գանելու առաջին պատեհութեամբ, և կամ ինչո՞ւ Պատերազմին ամէնէն վճռական և բարխուն ժամանակամիջոցին խնդիր հանէր եւրոպացի չէզոքներուն հետ, որոնք պզտիկ ափերի մը կը նայէին, զոչելու համար թէ ճարտնական նաւատորմը ըստարարեց չէզոքութիւնը, սա՛ չտի մէթրօ մօտէն զարնելով Ռուսերը, մինչդեռ սա՛ չտի մէթրօ տարաւ հեռուէն զարնել կը պատրաստէր օրէնքը։ Ճարտնցիք մարդու նեղութիւն ապ չեն ուզեր, իրենք իրենց ջուրերուն, իրենց գիտցած ծովերուն մէջ կ'սպասեն թշնամիին։ Յորմէհետ առասական Արմատան Պալթիկ ծովէն ճամբայ ելաւ, 15 ամիսէ ի վեր պատահեղան մինչ մարդային դժուարութիւնները, սկսեալ Հալի մինչեւ մինչեւ հիմա, և քիչ մնաց այդ ապրմիլը իրար ձգէր Անգլիան և Ռուսիան, փութացնելով այդ երկու տէրութեանց ապաքաղաքական մրցակցութեան անհրաժեշտ պայքարը, և քիչ մնաց որ իրար ձգէր նաեւ Ֆրանսան ու Ճարտնը, որոնց զորքը դեռ բոլորովին կարգադրուած ալ չէ։ Բայց Ճարտնցիք որո՛ նեղութիւն տուին, որո՛ւ գլուխ ցաւցուցին. բայց ի իրենց թշնամիին վրայ արագ արագ տեղացուցած իրենց հարուածներէն։ Ծ. Ա-բերելի ցամաքին ու ծովուն վրայ պնդ կեցած իր պատկանին գաղտնան կ'ըսպասէ, զանիկա իր բնական սահմաններուն մէջ վարելէ վերջ։ Այս սքանչելի ռազմավարութիւնը ունեցաւ իր փառաւոր արդիւնքները, և ապագային ալ պիտի պարարերի նո՛յն առաջնութեամբ և կենսակերտութեամբ, որով ի գլուխ եկան ծովային ճարտնական բազմապատկի և երկիներանդ յաղթուածները Բորթ Արթուրի առջեւ։ Ինչպէս ցամաքին վրայ ալ տեսանելու է, թատերական առաւելութիւնը անխուսափելի առաւելութիւն մը չէ, անհրաժեշտ պայման մը չէ ճարտնցիին դէմ կռիւ յարուցող թշնամիին յաղողութեան համար։ Զէնքին, զրահին արժէք

իր պաշտօնավարութեան տասնհինգ-կին տարին, ընդունեց Ֆրանց Եոզէֆ Կայսեր այցելութիւնը որ կէս ժամ տևեց։ Կոմսը այդ առթիւ բազմաթիւ շնորհաւորութիւններ ստացաւ, ի մէջ այլոց զերման վարչապետն և Իտալիոյ Արտաքին գործոց նախարարէն։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատարները, Կոլոմանովքի կոմսին մնակարանը հաւաքուեցան, սասնամեակը տօնելու։ Դիւանապետ Մ. Մէրէյ ու Քարրոս-Մէրէյ շնորհաւորեց կոմսը, Կայսեր ու երկրին մատուցած ծառայութիւններուն համար։ Կոմսը շնորհակալութիւն յայտնեց և ըսաւ թէ նախարարութեան պաշտօնեաներուն գործակցութեամբն էր որ կրցաւ կատարել իր դժուարին պաշտօնը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ասնոպատութեամբ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի։ Ներկայ էին Տիգրան Տէր-Ներսէսեան, Մկրտիչ Աստսեան և Սեպուհ Տէմիրճիպաշեան էֆէնտիները։

1. Ուսումն. Խորհուրդը առաջարկած էր Պոլսոյ վարժարանաց կրթական պաշտօնեաները պարտաւորել իրենց ստացած թաղաներուն վրայ թեթեւ վճարում մը ընելու Ուսուցչաց Օգնութեան Մտուելին և այս առաջարկութիւնը յանձնուած լինելով նոյն Մտուելի Հոգաբարձութեան նկատմամբ, Հոգաբարձութիւնը եւս յայտնած էր իր համաձայնութիւնը։ Քաղ. ժողովը ընդունելի դատեց եղած առաջարկութիւնը, որպէսզի միանգամայն որ իրաքանչիւր դպրոցի՝ ուսուցիչներուն բրած վճարմանց համաչափ գումարն ալ եկեղեցիներու մատուռները պարտաւոր ըլլան տալու նոյն նպատակին։

2. Ժողովը տեղեկանալով որ Կալաթի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ի նորոյ կազմուած և ընարութիւնը հաստատուած է, յայտնեց իր համաձայնութիւնը։

3. Ժողովը նկատողութեան առնելով քանի մը առաջնորդարաններէն ուղղուած յայտագրերը վարժարանաց պաշտօնագրերու խնդրոյն նկատմամբ, որոշեց յանձնել սոյն գրերը այս խնդրոյն համար կազմուած դիւանական մասնաժողովին նկատառմանը և յանձնարարել որ փութայնէ իր տեղեկագիրը։

4. Գանձոյց Թաղ. Խորհուրդը ի նորոյ կազմուած և յայտարարուած ըլլալով, Ժողովը քննեց տեղեկագիրը և հաստատեց ընտրութիւնը։

5. Սօֆիայի Թաղ. Խորհուրդը առաջարկած էր որ Թէնովայի փակեալ եկեղեցւոյ գոյքերը յանձնուին Սօֆիայի եկեղեցիին։ Ժողովը այս առաջարկութեան մասին ոչ է որոշում մը տալէ առաջ, հարկ դատեց ստուգել թէ Թէնովայի մէջ օրքան ազգայինք կը գտնուին և կարելի չէ՞ եկեղեցին վերարտնել և որոշեց այս մասին պէտք եղած բացատրութիւնները ստանալ։

Ժողովը ատենագրի դատ զրաղեցաւ մէկ քանի յարաբերական խնդիրներով։

ՅՈՒՆԱՑ Տ. Եռաքիմ Պատրիարքին երէց եղբայրը Մ. Եորկի Տէվէճի մեռաւ 85 տարեկան հասակին մէջ և յուղարկաւորութիւնը երէկ Պոյաճըգիւղի մէջ տեղի ունեցաւ։ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէն մուելական արարողութեանց ներկայ գտնուեցան Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին քարոզիչ Տ. Հմայեակ եպիսկ., ընկերակցութեամբ Տ. Գրիգորիս Ծ. վրդ. Աբարդանի և քահանայի մը։

ՌՈՏՈՒԹՈՅՆ Առաջնորդ Տ. Վահրիճ վրդ. երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը գալով ներկայացաւ Քաղ. Ժողովին և ինչ ինչ բացատրութիւններ տուաւ իր թեմին եկեղեց. և կրթ. գործոց մասին։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Ազգ. Որբանոցը, Պատրիարքարանի նպաստ դադրելէն ի վեր, անուսական անել կացութեան մը մատնուած ըլլալով՝ քանիցս դիմում եղած էր Պատրիարքարան, և նպաստի մը հետ միասին վերջնական տնօրէնութիւն մը խնդրուած էր։ Այս դիմումին վրայ նպաստից Մտուելէն 20 ոսկիի բացառիկ նպաստ մը զրկուեցաւ մինչև տարեգլուխ չփակուելու համար Որբանոցը։ Միւս կողմէ Որբանոցին Հոգաբարձութիւնը Զատկի առթիւ դրեր ուղղելով ծնողք ազգայիններու, խնդրած է որ իրենց սովորական նպաստը չպլանան, որպէս զի այդ հաստատութիւնը շարունակէ իր գոյութիւնը, կրթելով անոր մանուկներ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Հալէպ-Ամերիկայի Առաջնորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. Տէր-Կարապետեան երբ Հալէպի Քառասուն Մանկանց եկեղեցին 40ի չափ կրօնական ձեռագիրները կարդի կը դնէր դիպուածով գտաւ անծանօթ տեղ մը փակուած 144 կոտոր կրօնական ձեռագիրներ։ Տեղւոյն ծերերը կը կարծեն թէ 45 տարի առաջ պահուած են անոնք։ Ձեռագիրները խանութի մէջ բաւական վնասուած են և ամէնքն ալ 14րդ դարէն վերջը գրուած են, որոնց մէջ կան ճառեր, Վկայաբանութիւններ, Աւետարան, Տաղարան, Տօնացոյց են։ Տ. Կարապետ վրդ. մտադիր է Ս. Աստուածածնայ եկեղեցիին մէջ լաթանգարան մը շինել, ուր պիտի տարփիէ 200ի չափ ձեռագիրներ, զրաս հետզհետէ պիտի ճոխացնէ։

ՍՂԵՐԴԻ նախկին Առաջնորդ Տ. Փաւէն վրդ. իր նոր պաշտօնատեղին՝ Մարաշ երթալու համար, Մարտ 28ին Տիարպէքիր հանդիպած, ուր երկու օր մնալէ ետք մեկնած է։

ԴԱՐՁ ՄԱՅՐԵՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.— Հալէպի նշանաւորներէն տրամայի վարպետ Յակոբեան ազգ. Սուքիի իր 12 զաւակներով և թոռներով, նոյնպէս նշանաւոր ներկարար հուսէական ձէմիլ էֆ. իր ընտանեօք դարձան ի ծոց Հայ Եկեղեցւոյ։ Նուիրուսի պաշտօնական փոփոխութիւնները կատարուեցան։ Ութը տարի առաջ Անտիոքի վիճակէն Ղազար գիւղի Տ. Կարապետ քահանան հռոմէականութիւնը ընդունած էր։ Այժմ նոյն քահանան ալ Հալէպ երթալով մեղայագիր մը ներկայացուցած է և Առաջնորդարանին միջնորդութիւնը կը խնդրէ Հայ Եկեղեցին դառնալու համար։ Մեղայագիրը զրկուեցաւ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին։ Կ'ըսուի թէ Ղազարեանները շատեր, որոնք սին վէճի մը համար քահանային հետ դատապարտուած եղած էին, մայրենի եկեղեցւոյ ծոցը վերադառնալու փափաք ունին։

ՀԱԼԷՊԻՆ կը գրեն մեզ.— Աւագ շաբթու մէջ կանոնց լաթանի պաշտօնական բացումը տեղի ունեցաւ Առաջնորդ Հօր նախագահութեամբ։ Լաթանի մէջ կը խօսուի թուրքերէն, հայերէն և արաբերէն լեզուներով, եկեղեցականութեան, Հայ լեզուի և պարզասիրութեան վրայ։

—Ս. Զատկի առթիւ Առաջնորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ.ի այցելութեան եկան ընդհ. հրամասար Պէքիր փաշա, բոլոր թուրք պաշտօնեայք, քրիստոնեայ հոգեւոր պետերը, իսկ Վահ. Կուսակալ պէյը իր այցաքարտը զրկած էր։

—Առաջնորդը Մայիսի սկիզբը պիտի ուղեւորի Իզմիրէն, Պէրգամ, Բրբրք Խան, Բիլիս և անկէց Աֆիոնքարահիսար։

ՆԵՐԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Կարապետ էֆ. Բէհեսեան Հալէպի Քառասուն Մանկանց եկեղեցւոյ նուիրեց մեսրոպեայ ընտիր գորգ մը որ կը ներկայացնէ Ս. Էջմիածինը։ Գորգին չորս անկիւնները կան Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Սահակ, Մեծն Ներսէս և Ս. Մեսրոպ Հայրապետները։ Գորգը այնքան նուրբ գործուած է ու այնքան ընտիր են գոյները՝ որ իշխաներկի մը կը նմանի։ Այս գորգին վրայ չորս աղջիկներ մէկ տարի է վեր կ'աշխատէին և մանագլուները 60 ոսկի գին դրած են, և որ քանի հինգ համեմատարար գինը կ'ուզեն։ Ս. Զատկի առթիւ Սեպուհ Տէմիրճիպաշեան վրայ փաւեցաւ իրենց զոգնոց, ուր Առաջնորդ Հայրը պատարագեց և հանդիսական պաշտօն կատարեց Բէհեսեան գերդաստանի ննջեցեալներուն համար։

—Տիկին Գրիգորեան Ս. Զատկի առթիւ ոսկեթել բանուած ընտիր ու ծանրագին պատարագիչի զգեստ մը նուիրեց Քառասուն Մանկանց եկեղեցւոյ։

—Հալէպի Տ. Սահակ քհնի (հանգուցեալ) մայրը Սօֆիա խաթուն, որ 100 ամեայ ծերունի մը է, Ս. Զատկի առթիւ Քառ. Մանկանց եկեղեցւոյ նուիրեց իր հարստութեան մէկ զարդը, ադամանդազարդ թագաձեւ, 90 ոսկիի արժողութեամբ գոհարեղէն մը, որ եպիսկոպոսական Զաթալ թագին վրայ պիտի զետեղուի։

—Այնթապի վաճառականներէն Սարգիս էֆ. Սահակեան իր աչքի սակրութիւնը դարմանելու համար Հալէպ երթալով տեղւոյն Քառ. Մանկանց եկեղեցիին նուիրեց համակ ոսկեթել բանուած ծանրագին սկիհի ծածկոց մը, 7 ոսկիի արժողութեամբ։

—Քաղաքին վաճառականներէն Յակովբ աղա Նահանի որդին Յովհաննէս էֆ. Ս. Զատկի առթիւ Մարսիլիայէն մեծ կաշնակ մը բերել տալով նուիրեց Քառ. Մանկանց եկեղեցւոյ։

ԻԶՄԻՐԻ Ս. Առաջնորդը անցեալ շաբթու, 30 Ապրիլ, Մէնէմէն մեկնած է տեղւոյն Ս. Սարգիս եկեղեցիին երկրորդ ուխտագնացութեան նախագահելու համար։

—Ս. Լուսաւորիչ հիւանդանոցին եկեղեցիին հաստատակալելու համար կազմուած Յանձնաժողովը կանոնաւորապէս իր նիստերը գումարել սկսած է Հիւանդանոցին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Առաջնորդին։

—Իզմիրի ազգայիններէն Մինաս էֆ. Վանդէսեան՝ տեղւոյն Հիւանդանոցին կախած ան վագոնի գործողութիւնը կատարուած և լինցած է, նուիրատուին փափաքին համաձայն։

ԳԱԼՖԱՆԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ Խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Այրի Տիկին Նէզուբ Ֆինգեան և զաւակունք, ի յիշատակ իրենց հանգուցեալ հարազ 15 օսմ. ոսկի նուիրած են Որբանոցին։ Խնամակալութիւնը նոյնպէս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Որբանոցին վերաշինութեան հաշւոյն հետեւեալ նուէրները ևս ստացած է։ Տիկին Էֆիկէ Պասմաճեանէ 5 ոսկի 56. Տեսրք Բոստոմ Բոստոմեանցէ 3, Երուանդ Փափազեանէ 3, Մէհրան Մեհէմ Գալֆեանէ 3. Բարթող Թէլեանէ 2. Տիգրան Ճիլասեանէ 2. Վ. Ճինեղեանէ 2. Երեւոմ Փափազեանէ 2. Թիմուրեան Եղբարցմէ 1. Մուսթաֆա Շամլը և որդիքէ 1. Զինոր Օհանեանէ (Պրուսա) 1 ոսկի։

ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴՍ կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Կիւրակէ Մայիս 8 Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն հանդերձեալ է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել Ս. Եկեղեցւոյս մէջ և իր հոգեշունչ քարոզութեամբ մխիթարել բարեպաշտ ժողովուրդը։

Ց. Գ.— Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ի ժամ 12 և Ս. Պատարագ ի ժամ 2։

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ֆէրիդիւղի
Ատենադպիր Բ. Ատենապետ
Վ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ Ց. ՊԱՀՐԻ

Ս.ՋԷ.—Թաղ. Խորհուրդս կը փութայ ծանուցանել որ իր կարգադրութեան համաձայն Տ. Վահրամ Ս. Արք. Մանկանի հանդերձեալ է յառաջիկայ կիրակի, 8 Մայիս, թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն մէջ Ս. Պատարագ և պաշտօն մատուցանել ի հանգիստ հոգւոյ արժանայիշատակ Յարութիւն էֆ. Ներսուսունկեանի, որ կարեւոր և գնահատելի ծառայութիւններ մատուցած է Թաղիս Ս. Եկեղեցւոյն Նորոգութեան և դպրոցին վերաշինութեան։

Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ի ժամ 12։ Սկզբնաւորութիւն Ս. Պատարագի ի ժամ 2։

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենագրիր Ատենապետ
Խ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ Կ. ԹԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Օրթագիւղ, 2 Մայիս 1905

ՏԻՐԱՆ ՊԷՅ ԱԼԻԲԱՆԵԱՆ ՌՈՒՄԷՆ ԱՐԲՈՒՆԻԲԻՆ ՄԷՋ

Թուականական թերթերը մանրամասնութեամբ լեցուն են Հայ հռչակաւոր թաւջութակահար Տիրան պէյ Ալիբանեանի Պուքրէշի մէջ գտած ճշմարտապէս մեծ ընդունելութիւններուն։ Պուքրէշի պատկերազարդ թերթերը հրատարակեցին իր պատկերը զրուատական տողերով։ Տաղանդաւոր արուեստագէտը Պուքրէշ ժամանած օրէն ի վեր պատեհութիւն ունեցած չէ իր իջեւանած հիւրանոցը մնալու։ Ամէն դիշեր կամ ցորեկ, կարգաւ կը հրաւիրուի Պուքրէշի բարձր դասու ընտանիքներէն, ուր կը հիացնէ ամէնքն ալ, իր անմոռան ճարտարութեամբը։

Իր մասնաւոր նուագահանդէսը սարքելէ առաջ, որ այս կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ, շրջապատուած է արդէն համակիրներու եւ հիացողներու տարբեր խումբով մը որոնց մէջ կը գտնուին պետական բարձր պաշտօնատարներ, ազնուականներ և երեւելիներ։ Ռումանիոյ Էլիզապէթ թագուհին որ «Քառմէն Սիլվա» ծածկանունով անուանի գրագիտուհի մըն է արդէն, միեւնոյն ժամանակ մեծ գնահատող մըն է ամէն տեսակ արուեստներու և տաղանդաւոր արուեստագէտներու։ Ն. Վեհափառութիւն որ առաջին կարգի ճեմնհատութիւն ունի գրական, երաժշտական և նկարչական գործերու մէջ, կամեցաւ լսած ըլլալով Տիրան պէյի հմտաբար, անոր Պուքրէշ ժամանելէն մէկ քանի օր վերջ, յատուկ հրաւէրով մը արքայական պալատ հրաւիրած է զայն և բարեհաճած է երկար ատեն կէս ժամուան ունկնդրութիւն մը շնորհել Հայ արուեստագէտին։ Տիրան պէյ, թագուհիին փափաքովը, նախ նուագած է Ն. Վեհափառութեան առջեւէն անմոլորած կտորներէն եռգ մը ծանր ու բարդ, որուն ըստ օրինի պէտք էր անմիջապէս յաջորդէր զուարթ և արագ պէկիրօն։ Ալիբանեան սակայն երգէն ետք փոխանակ ալէկրոյին մտնելու անմիջապէս, կը սկսի ճպռտի խաղեր ընել։ Ն. Վեհափառութիւն թագուհին որ այնչափ հիացուցիչ ունկընդրած էր արուեստագէտը, պահ մը թեթեւ վարանումի մը կ'ենթարկուի, այս շեղումը տեսնելով։ Ալիբանեան կը կռանէ և առանց ընդհատելու եղանակը, գլխու յարգական շարժումով մը ներողութիւն կը խնդրէ և անա կը սկսի պէկիրօն, ուր Հայ արուեստագէտը գերազանցապէս ի վեր կը հանէ իր մասնէրուն ճարտարութիւնը և արուեստը արտայայտելու բնածին կարողութիւնը։ Թագուհին, հիացած, կրկին կրկին կը շնորհաւորէ երիտասարդ թաւջութակահարը, որ նուագը աւարտելէն ետք կը փութայ Ն. Վեհափառութեան բացատրութիւն տալ իր շեղումին մասին թէ, իր վարպետը Կրօցմահէր աւելի ախորժաբար սեպած է փոխանակ ծանրէն անմիջապէս թեթեւի անցնելու, ասոնցմանակ անցք մը ընել։ Վեհ. թագուհին կը գնահատէ այս նորութիւնը և կը հաճի խնդրել Տիրան պէյէ որ նոյն իրիկուն պալատական օրքէսթրոյին ինքն ալ մասնակցի։ Այս Օրքէսթրոն կը բաղկանայ երկու ջութակէ, մէկ թամբալոթակէ և մէկ թաւջութակէ։ Ալիբանեան պատրաստ է կ'ունենայ այդ օր թաւջութակին տեղը դրաւել և Ն. Վեհափառութեան կրկնակի գնահատանքներուն և գոհունակութեան արժանանալ։

ՄՈՒՍԱՎԱՎԷՐ ԹԷՐԱԳԾԸ

ԹՈՒՐԲ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամէն հինգշաբթի Գրական, Գիտական, Առողջապահական և Տնտեսագիտական բովանդակութիւնով։ Իւրաքանչիւր թիւ զարդարուած է երկու երեք կտոր ամէնութիւն ունեցող խիստ յաջող պատկերներով։ Հրապարակին վրայ գտնուած է ամեն ուր։ Գնոյն չունի ուստի ամենուրեք ընդունելի է։ Ամենայն դրամատիրաց ուղղեցէք Թարգմանչաց Ա. Քարտուղարութեան։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

17 Մայիս 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 30
Բէյի	(Tas. Turcs	386 —
Օսմ. Միացեալ	(R. Nv. Unif.)	88 57
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	134 —
Պանգ Օթթ.	(Banque Ott.	605 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	95 —

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԷՎԼՈՒՏԻ ՀԱՆԴԷՍԸ.— Իսլամաց Մարգարէին ծննդեան ամսոյ առջի գիշերուընէ, երբ բոլոր մզկիթները լուսազարդուած էին։ Վեհ. Սուլթանին հրամանով Մարգարէին ծննդեան գիրքը կարդացուեցաւ Եըլտըզի Պալատին Զիթ քէօշկին մէջ, ուր ներկայ գտնուեցաւ Վեհ. Սուլթանը։ Երեկ առաւ, բոլոր նախարարները, կրօնական, քաղաքային և զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարները Կայսերական Պալատ գացին շնորհաւորութիւններ մատուցանելու։ Կէսօրին կատարուեցաւ Մէվլուտի հանդէսը։ Վեհ. Սուլթանը մեծանդէս թափորով դնաց Համիտիէ Մզկիթը, ուր ընդունուեցաւ Բարձր. Մեծ-Եղարքայն, Շէյխ-Իսլամին, նախարարներէն և բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։ Մզկիթին մէջ աղօթքներ կատարուեցան Վեհ. Կայսեր կենաց համար։ Արարողութիւններէն ետք Վեհ. Սուլթանը ընդունեց Իսլամաց Սուրբ Վայրերու ներկայացուցիչ Աթաուլլահ պէյը, որ ըստ սովորութեան, մատոյց Շէյխ-Իսլ-Հարթմին կողմէ զրկուած արմանիի ճիւղ մը։ Յետոյ, Քիւէրթի Պաշի Օսման պէյ առաջնորդուով մատոյց օշարակներ և շաքարեղէններ։ Ուրիշ պաշտօնատարներ ալ օշարակ և շաքարեղէն ներկայացուցին կայսերազուն իշխաններուն, նախարարներուն և մեւս պաշտօնատարներուն։ Վեհ. Սուլթանը յետոյ դարձաւ Կայս. Պալատ, ուր գացին նաեւ պաշտօնատարները իրենց երախտագիտութիւնը մատուցանելու։

*** Պարոնց Շաւր, Մէքքէլի Էմիրը, Եգիպտոսի Խիվը, կուսակալները, հրամատարները և արտասահմանի Օսմ. ներկայացուցիչները շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղեցին Կայս. Պալատ, որոնց պատասխանուեցաւ գոհունակութիւն յայտնելով։

*** Շաբաթուկէսներ բաժնուեցան բոլոր Պոլսոյ վիճակներուն և Պուսական վարժարաններուն։ Աղքատներուն ալ ողորմութիւններ բաժնուեցան Համիտիէ մզկիթին բակին մէջ և Բ. Դրան կողմէ։

ԹՈՒՐԲԻՒ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՍ.— Երեսաստէմի Լատին Պատրիարքը Ս. Գերեզման պատուանշանը նուիրած էր Վիլհէլմ Կայսեր և Թոր կարտինալ զայն տարաւ յանձնեց Կայսեր։ Պէրլինէն կը հեռագրեն թէ Կայսրը պատասխանելով կարտինալին ճառին, յայտարարած է թէ Վեհ. Սուլթանին բարեսրտութեան և բարեացակամութեան շնորհիւ Երուսաղէմ այցելելուն առթիւ կրցած է գեղեցիկ մը ստանալ Գերման կաթոլիկներուն համար։ Կայսրը յարած է թէ, կը յուսայ որ այդ հունաը առատ պտուղ պիտի տայ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Սըր Նիքոլա Օքոնոր և տիկինը այս շաբաթու պտոյտ մը կը կատարեն մինչև Հռոդոս, «Իմոճէն» պանկանաւով։

ՎԱՆԱՑ ԼԻՃԻՆ ՆԱԻԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Վանայ ընդարձակ լիճին վրայ ցաղ երթեւեկող առագաստանաւերը անկանոն վիճակի մը մէջ էին։ Կայս. Իրատէ մը հրամայած էր որ այդ նաւարկութիւնը կատարուի յանուն կառավարութեան, կանոնաւոր նաւերով և տեղւոյն թաղապետութիւնը երկու նոր առագաստանաւեր չենար տայ։ Այս նաւերուն շինութիւնը քանի մը ամիս առաջ սկսուած ըլլալով, աւարտեցաւ և անցած ապրիլ 16ին Ջուր Իշխանութեան հանդիսաւորապէս։ Ներկայ եղան կուսակալը, բարձրաստիճան պաշտօնատարներ և խուռն բազմութիւն մը։ Այս նաւերուն փոքր յարդարանքներն ալ աւարտելով պիտի սկսին բանել։

ՊԱՐՍԻՑ ԴԵՍՊԱՆ Իշխան Միրզա Ռիզա խան երէկ ռուսական չոգենաւով մեկնեցաւ Սեվաստոպոլ, ուրկէ ցամաքի ճամբով պիտի երթայ Ռուսական-պարսկական սահմանագլուխը, Մուզաֆէրէտտին Շահին ընդառաջ։ Բ. Դրան կողմէ երկու թարգման-քարտուղարները ողջերթ մաղթելու դեսպանին։

ՄԻՏԻԼԻԻ կառավարիչ Կալիպ փաշա առողջական պատճառներով Բարիզ գնաց։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ.—Քէռիխան գոհութեամբ կը գրէ թէ Օսմ. Պանքան Սէլանիկի, Մանաստիրի և Սկիպի ճիւղերուն համար պէտք եղած 16 պաշտօնեաներն ալ Օսմ. հպատակներէ ընտրած է, որոնց 6ը Իսլամ։ Նոյն թերթը կ'ըսէ թէ Օսմ. Պանքայի վարչութիւնը որոշեր է որ նոր ընտրուելիք պաշտօնեաներէն ամէն լեզուէ աւելի պէտք է օսմանեէնի հմտութիւն պահանջել։

ՇԻՐԲԷԹԸ.—Ագանթրանի նաւարանին Շիրբէթի հաշւոյն յանձնարարած 6 նոր շոգենաւերէն երկուքին յատակաձեւերը հաստատուելով, հեռագրուեցաւ շուտով սկսիլ շինութեանց։ Այս շոգենաւերը, որոնք 130 ոտք երկայնութիւն պիտի ունենան, պիտի յանձնուին 5—6 ամիսէն։

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԼՈՒՐԵՐ.— Եգիպտական կառավարութիւնը որոշեց հանգանակութիւն մը բանալ ձեռք բերելու համար գումար մը որ տարեկան 4000 ոսկիի հասոյթ բերէ։ Այս հասոյթով Եգիպտացի 10 ուսանողներ պիտի զրկուին Եւրոպա, բժշկական, չափագիտական և այլ գիտութեանց համար։

—Եգիպտական ջուրերէն անցաւ Բրինձ Հանի շոգենաւը, ուր կը գտնուէր Ճաբանցի իշխան Արիզուկաւա և իշխանուհին, որոնք բազմաթիւ հետեւորդներով Դերմանիա կ'երթան Միքատային կողմէ ներկայ գտնուելու համար գերման գահաժառանգին ամուսնութեան։ Ճարոն իշխանն ու իշխանուհին այցելեցին Բորթ-Սայիտ քաղաքը։

—Ալէքսանդրիոյ օրթոտոքս Պատրիարքարանին չէնքը պիտի վերաշինուի Հելլէն գաղութին ծախքով։

ՊՐՈՒՍԱՑԻ մէջ օդային կալ և թրամուէյի գիծ մը հաստատելու համար Մ. Բալլիի առաջարկը կը քննուի Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ։ Խնդրարկուին դրամական կարողութիւնը Սելանիկի պանքային կողմէ հաստատուած ըլլալով մնայնորհի գործողութիւնները կատարելու վրայ են։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Սոֆիայի մէջ առևտրական նոր ընկերութիւն մը կազմուեցաւ, որուն նպատակն է վաճառականութեան զարգացման միջոցները խորհիլ, ի հարկին մատնադարանները և համաժողովներ կազմել, վաճառականներուն նիւթական և բարոյական շահերը պաշտպանել, հիւանդ և աղքատ վաճառականներուն օժանդակել և փափաքողներուն պաշտօն գտնել առևտր. տուներու մէջ։

—Սոֆիայի առևտր. և ճարտարարուեստական սենեակը խնդրեց Առևտր. նախարարութենէն որպէսզի դիմում ընէ արտօնութիւն ձեռք բերելու թէ, Պոլսոյ մէջ օտար երկիրներու վաճառականներուն կողմէ հաստատուած միջազգային Առևտր. Սենեակը Պուլկար անդամներ ալ ունենայ։

—Սօպրանիէն արտօնեց նահանգներու թաղապետութիւնները պէտք եղած փոխառութիւնները կնքել, քաղաքները բերելու համար շրջակայքը գտնուած անուշ ջուրերը։

—Երկրագործական քննիչները տեղեկագրեցին թէ երաշտութեան հետեւանքով Պուլկարիոյ մէջ շատ տեղեր հունձքերը ապրուելու սկսած են։

ՄԱՀ.— Պուսական Խորհուրդին անդամ և նախորդ Եւմական նախարար Բէյատ փաշայի աղջիկը, և Հանր. Պարտքի Վարչութեան քօմիսէր Սայիտ պէյի կինը, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, մեռաւ։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ։

ՈՒԷՍԹԸՐՆ ապահովագր. ընկերութեան Թուրքիոյ մասնաճիւղին (Դալաթիա, Վէյսլաա փողոց, Վոյվոտա խան թիւ 1) անօրէնութիւնը ինձ յանձնուած է և սակէց ետք նոյն ընկերութեան անունով Թուրքիոյ մէջ ապրագրելու արտօնութիւնը միայն ինձ տրուած է։ Սակէց առաջ Պոլսոյ կողմը հաստատուած մասնաճիւղը ջնջուած է և կը ծանուցուի հանրութեան, ընկերութեան գործերնուելիգաղարութեանց համար գրել իմ հասցէիս։—Ս. Ա. Լիր, անօրէն Ուէսթընն ապահովագր. ընկերութեան Թուրքիոյ մասնաճիւղին։

1—5

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՁԱՒԱՒԻԵՐ ԳՈՂԵՐԸ.— Բերա, Մեծ փողոց, Էքմէքճեան Եղբարց դոհարեղէնի վաճառատան մէջ գողութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Բաւական կոկիկ հագուած երկու հոգի ներկայացան, զարդեղէններ գնելու համար։ Անոնցմէ մէկը հինգ ոսկի արժէքով մատանի մը առնելով կծիկը դրաւ։ Սաղ վրայ միւս ընկերը ձերբակալուեցաւ և առաջնորդուեցաւ Կալաթայ-Սարայ, ուր խոստովանեցաւ ընկերոջը գողութիւնը։ Մարդը յայտնեց թէ արդէն քանի մը օրէ ի վեր կ'աշխատէին բան մը գողնալ նոյն վաճառատունէն, բայց չէին կրցած յաջողիլ։

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Սկանիկէն կը գրեն թէ Մայիսի նախորդ առաւն դրոյց տարածուած է որ համաշխարհիկ Սպանիա Իսրայէլիթի Բուսմէլիի համար քննիչ Մ. Ժողէֆ Մաթալոն անյայտ եղած է։ Ընտանիքը նեամակ մը առած ըլլալով անկէց թէ առ յաւէտ կը բաժնուի իրենցմէ, սկսած է փնտռուքի։ Այս խուզարկութեանց առեն Մաթալոնի դիակը գտնուած է Սալանիկի Ջաղացքին մօտ։ Իր յուսահատութեան պատճառը յայտնի չէ։ 49 տարու էր, Սպանիա Իսրայէլիթի վարժարանին տնօրէնութիւնը վարած էր և յետոյ քննիչ եղած էր։

ԿՈՒՌԻ ԱՐԿԱՆԸ.— Հայտար Փաշայի մէջ առջի օր կառքի մը ձիերը խրտչեցան երբ կառապանը՝ Ալի գետին ինկաւ և գլուխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Ալի հիւանդանոց տարուեցաւ, բայց վիճակը ծանր է։

ԴՍՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Եղեռնագատ Աստանը երկու տարի Քանտարկութեան դատապարտեց Բերայի Բանտա եկեղեցիին գոնապան Տիմոթէին, որ նոյն եկեղեցիին գրամարկղը կոտրելու ձեռնարկած էր գողութեան մը տոս։

ԳՈՂԵՐ.— Պէյլէրպէյ, Կայս. Թիկնագահ Վաճիա պէյի տունէն 100 ոսկիի գոհարեղէններ գողցուած ըլլալով, քննութիւն բացուեցաւ և հաստատուեցաւ թէ հեղինակն է Մէսէրլէթ անուն ապատուին, որ 15 օր առաջ արձակուած էր նոյն տունէն։

—Գրաբլը, Տէրթէրիանէի թղթակցութեանց Ա. քարտուղար Օսման պէյի ընակարանէն ալ զանազան հարեղէններ գողցուեցան։

—Թարատաշրջիկ Մէհմէտ, գիշեր մուտ կէսգիշերի, երկաթ պաշտօնեաներէն Մէհմէտ Զաքարուն և գողցաւ 5 ոսկի, ադամանդեայ մատանի մը և գոյգ մը օղ։ Մ. քիչ ետք օձիքը ձեռք տուաւ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱ

Ազգկանց այս վարժարանը Պրուսայի գեղեցիկ գիրքին, առաւ ջրբուն, բաղնիքներուն, եւն. վրայ սելու, վասն զի այս ամէնը քաղաքնոթ է։ Վարժարանը կը գտնուի ի Պուլ, ուր կը գտնուին բոլոր եկեղեցիները, որով աղջիկները պատեհութիւն կ'ունենան հոգեւոր պաշտամունքի թալու։

Վարժուհիներն են 2 Ամերիկացի 3 Հայ, որոնց մին Ցունարէն գիտնական հոգածու մայր մը։ Շաբաթը քանի անգամ ալ Հայ ուսուցիչ մը և դասակի ուսուցիչ մը կուգան դաս տալու։ Վարժարանին լեզուն Անգլիերէն թէև աշակերտուհիներու մայրենի լեզուն ալ զանց չանուիր։ Աշակերտուհիները երբ շրջանաւարտ ըլլան, կրնան Անգլիերէն կարդալ, գրել և խօսիլ։ Քիանսերէն ալ ուսուցուի։ Կամանաւոր դասընթացք մը կայ հագեցուցիչ գերազանց ուսուցմամբ և ձեռնարկութեամբ։

Հոգածու մայրը, որ Սկիւտարի Հ. վարժարանին շրջանաւարտներէն մեծ խնամ և ուշադրութիւն կը նուիրէ աշակերտուհիներու առողջական վիճակին, կերակրատները ընտիր են։

Աշակերտուհիներ, իրենց ուսուցիչներու կանոնաւոր ընթացքէն զատ, շրջագրութեան և արտասանութեան մասնաւոր վարժութիւն կ'ընդունին։ Ամէն անգամ մը հրապարակային ճառախօսութիւն տեղի կ'ունենայ վարժարանի մէջ։ Կայ նաև Գրական Ընկերակցութիւն մը։

Գիշերօթիկներու սարեթաչին է սակի։ Ուստեայ տարի որոշուեցաւ Ցունական բաժին մը ուսուցնել։ Մինչեւ տարեկան աղջիկներ կ'ընդունուին իրենց դիշերօթիկ, սովորի պղտիկներ ալ իրենց ցերեկեայ։ Իրենց աղջիկները ուզեն դպրոց մը դնել ուզող Ծնողներ կը հրաւիրուին Պրուսայի Ամերիկեան այս վարժարանը փորձել։

Աւելի տեղեկութիւն տալու ամար զանոնք կրնան դիմել ուղղակի առ Մ. Հէրբերթ Ճ. Բաւերբը, Տնօրէն Սպրէ կանց Ամերիկեան Վարժարանին, Պ

ԱՅՐԻ ՀՆԴԻԿՆԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԱԼԻՑ
ԵՒ ՏՈՒՄԱՔԱՔ ՀԱՄԲՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԻԱՐԱՆԻՆԵՐՈՒՆ ԱՆՈՒՇԱՐԻՆ ՄԷՋ

ՀԵՂԻՆԱԿ
ԳԻՒՍՊԱՆԱՎ ԷՄՈՒԱԾ

ԿՈՒԱՐԱՆԻՆ

[illegible] այս խօսքերն ըսել եմը, նկարիչը հանեցին և տարը նեռանց և թեւ-[illegible] անուամբ Գուրդիկը վրայ [illegible]

—Հիմա խօսինք, բատ, հանդարտ պատուն։

Այս վերջին գործը որ անպարտ յանցանքներ մը կ'ենթադրէր, բալարա-[illegible] զինուածքի ըստ մարդիկը, որոնք [illegible] ընտանիքի ներսը մարդիկը, [illegible] Ամերիկան եղբայրներ մեջ մրցա-[illegible], խոնարհեցան երիտասարդին [illegible], անոր ձեռքերը հանդարտեցին, [illegible] անձնատրութիւն ուխտեցին [illegible]։ Բանի մը վայրկեան եղբը [illegible] բեռներուն բեռները վար առնուած էին և մարդիկը կրակին առջեւ պառկած կը քնանային։

Լամի գնաց իր ընկերներուն քով ուրանք միայն մնացեր և անչարժ կեցած էին իրենց տեղը։ Երիտասարդին գլխիրը միայն դուռնուած էր և ոչիկերը մեայ հարով մը կը վառէին։ Ճամբուն վրայ գտաւ զէնքերը և տուաւ։

—Հրաչք գործեցիք, բատ Մ. Տիւպատ անոր ձեռքը սեղմելով երախտագիտութեամբ։

—Ո՛չ, պատասխանեց անուշ և հանդարտ ժպիտով մը։ Միայն Տանտէրի խօսքը յիշեցի։

—Ո՞ր խօսքը։

—Յանդգնութեան վրայ բան խօսքը։ Յանդգնութեամբ միայն կը նուաճուին այս մարդիկը։

—Բայց ձեր կեանքը վտանգի մէջ դրիք։

—Զեղի չըսի որ արդէն երկար ատենէ ի վեր կարեւորութիւն չեմ տար կեանքին։ Բայց, խնդրեմ, չատ կարեւորութիւն մի՛ տար այս գործին։ Սէրն բան հատատուն որոշումէ մը կախում ունէր։ Այս մարդիկը գողութեան պատրաստուած էին և ոչ թէ ապատնութեան։ Անաւանկ գործին բոլոր գաղտնիքը։

—Մի՛ նեղանար, բարեկամս, նուազեցնել արժէքը գործի մը, որուն համար յանձնուած երիտասարդ պիտի բլլամ ձեզի։

—Բէ՛հ, ինչ որ ես այսօր բրի ձեզ համար, վաղը դուք պիտի ընէք ինձ համար և այն ատեն ատենէրիք տալիք չենք ունենար։

—Կը տարակուսիմ։ Ես պայքարի մարդ չեմ։ Գոգնելի և աւազակներէ կը վախնամ։

—Հարկաւ։ Ե՛ս ալ կը վախնամ, միայն թէ յայտնի չեմ ըներ։ Բայց այլ ես չխօսինք ասոր վրայ։ Աւելի կարեւոր բաներու վրայ պիտի խօսինք, եթէ սակայն նոսխատարուս։ Հանգչիք ձեր քունը։

—Այլ ես կարելի բան չէ որ քունս առնի։ Ուստի ձեր արտաղբութեան տակ եմ բարարվին։

—Բանի որ այնպէս է, ատն գասնանք։ Գիշերը ցուրտ է և հարկ չկայ որ բայց օրին մէջ մնանք։ Կը տեսնէք որ ձեր մարդիկը երենց պարտութեան համակերպեցան և քնացան։ Ենթադրել չատնք անոնց որ տակաւին կը հսկենք անոնց վրայ և մասնագութեան մէջ ենք։ Եկէք։

Տան գացին, որուն դուռը խնամքով գոցեց նկարիչը։

Երբ նստան, երիտասարդը չիր մը ոսկի բացաւ, գաւաթի մէջ լեցուց և 3—4 ումպ առնելէ ետքը, գաւաթը սեղանին վրայ դրաւ։

—Կացութիւնը ծանր է, բատ, ապրիլ ինչ ինչ ինչ։ Ինչ ինչ ինչ։ Ինչ ինչ ինչ։